

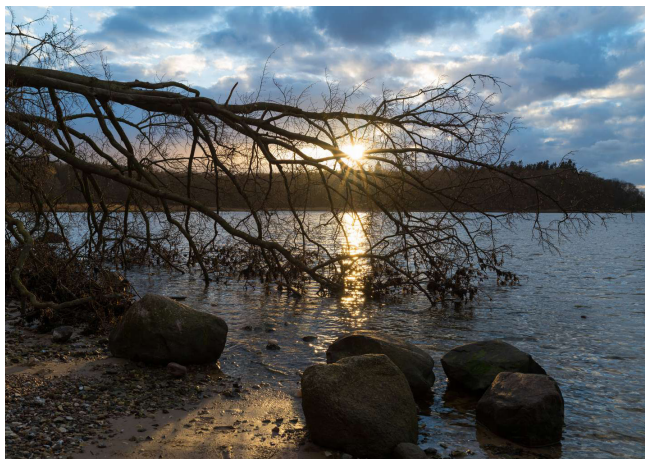

DU DANSKE LAND – OG VAND

ROSKILDE FJORD – EN NATUR- OG KULTURTUR

ROSKILDE FJORD

– EN NATUR- OG KULTURTUR

Fra det til tider barske Kattegat i nord til det smukke fjordlandskab ved Lejre Vig i syd strækker Roskilde Fjord sig lang og smukt varieret gennem et landskab, der geologisk er præget af istidernes gerninger og historisk af stenalderfolk, vikinger og naturligvis det moderne menneske.

På den ca. 36 km lange tur fra Lynæs til bunden af fjorden ændrer naturen sig markant. Op dukker vige, bugter og næs. Stejle skrænter afløser agerlandet og skovstrækningerne. Sine steder er fjorden smal for derefter at udvide sig til bredninger. Sejlere skal vide, at fjorden er lavvandet, hvilket vil sige fra 0 til 5 meter. Men også her er der undtagelser, for i renderne kan dybden nå 2-cifrede tal: Nord for Lejre Vig 31 m, 17 meter ud for St. Havelse Strand og 15 meter i Kulhus Rende. Renden ved Østskov, hvor man går ud i fjordens sydlige del, er blot 2,3 meter dyb.

Fjorden er et dejligt og oplagt sted at sejle, og den har været brugt til sejlads, fiskeri og jagt siden tidernes morgen. Ikke mindre end 30 øer og holme ligger drysset ud i fjorden, og de mange bugter og vige inviterer til en afslappende stund, hvor naturen kan suge sine indtryk fast.

Roskilde Fjord er internationalt natur- og fuglebeskyttelsesområde, hvorfor der gælder særlige regler for færdsel på fjorden netop for at vise hensyn til fjordens fugleliv og særlige natur. Derfor skal sejlere i fuglenes ynglesæson (1. april til 15. juli) holde mindst 50 meters afstand til øer. Det er ikke tilladt at sejle med vandscooter, og motorbåde skal holde sig under 8 knob i sårbare områder – og højst sejle 5 knob, når man er mindre end 300 meter fra kysten.

Når vi passerer Eskilsø, åbner fjorden sig, og vi sejler ind i Nationalpark Skjoldungernes Land. Og ret forude har vi så Roskilde og domkirken med de tre markante spir som pejlemærke. Vi nærmer os et kultursted, hvor historiens vingesus mærkes kraftigt og spændende. Vi kan næsten høre vikingernes åreteg i vinden.

Sejlads i fjorde er altid en udfordring på grund af de varierende vanddybder. Men når man holder sig til den sunde fornuft, de opdaterede søkort og instrumenter, så venter der en særlig oplevelse. ■

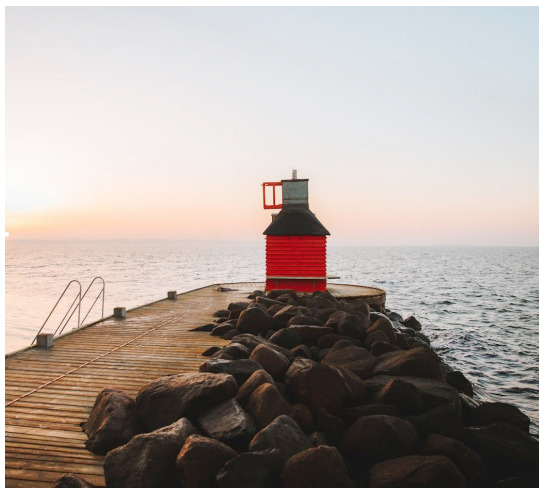
Tekst og tilrettelæggelse: Frank Flemming Pedersen, FFP Kommunikation

Danske Tursejlere siger tak for lån af foto til

Frank Flemming Pedersen, Visitroskilde, Visitfrederikssund, Michael Schäffer Olesen, Daniel Overbeck, Nicolai Perjesi, Finn Jørgesen, Mette Holmgren, Patrick-Holbe, Colourbox

ROSKILDE FJORD

– EN NATUR- OG KULTURTUR

KULHUSE-FREDERIKSVÆRK

Vel ankommet til Kulhuse Havn lader vi hvilen falde på. Nu da vi har fået båden ind i Roskilde Fjord, har vi nået vores første delmål på rejsen. Efter aftensmaden tager vi lige en runde ved havnen for at suge indtrykkene fra egnen til os. Den lille færge M/F Columbus, der lægger til ved havnen, fragter bilister, cykler og gående nordover til Sølager på Halsnæs. Det har den 72 år gamle færge gjort i 57 år på denne strækning, det tager ganske få minutter at tilbagelægge.

Tæt ved og syd for havnen ligger også resterne af et skanseanlæg – Englænderskanssen – der blev anlagt i 1808 som den ene del af et forsvarsværk til beskyttelse af de dengang vigtige krudt- og kanonfabrikker i Frederiksværk. Englænderne bombarderede i 1807 København, og sænkede den danske krigsflåde. Man frygtede at englænderne skulle komme igen og for at sikre sig mod indtrængen og hærgen, blev der anlagt en række skanser langs kysterne og på vores øer i det ganske land. Den anden del af forsvarsværket ved Roskilde Fjord ses ved Sølager på Halsnæs, hvorved fremmede skibe umuligt kunne slippe uset og uanstastet gennem den smalle rende mellem Kulhuse og Sølager.

Op ved første hanegal – sådan da. Kursen sat mod øst og derefter mod syd. På styrbordside ligger Hornsherred flot og grøn med Nordskoven helt synlig fra vandsiden. Mod bagbord ser vi Frederiksværk, der også betegnes som "lille Venedig" på grund af de mange broer og kanaler, og som absolut er en visit

værd. Byen har gennem historien været præget af krudt og kugler al den stund, at Frederiks d. 5 grundlagde et kanonstøberi i Gjethuset.

Derved gav han også startskuddet til etableringen af en række andre store industrier i byen. Krudtværket leverede til den danske hær og flåde, og Danmarks første større dampmaskine blev bygget her. Ved kanalen blev der valset kobber, som Den Kongelige Mønt kunne slå mønter af. Alt sammen førte til byens vækst. Mest markant har været etableringen af Det Danske Stålvalseværk A/S i 1940, som boostede indbyggertallet i Frederiksværk fra 2.200 i 1940 til ca. 18.000 i 1990erne.

Gågaden ligger smukt placeret mellem kanal og skov, og byen har mange gode butikker og et godt udeliv. Kunsten og kulturen trives i Gjethuset – det gamle kanonstøberi – hvor musik, kunstudstillinger, teater og andre kulturelle aktiviteter i dag fyres livligt af.

FREDERIKSVÆRK-FREDERIKSSUND

Snart passerer vi fjordens nordligste ø: Øksneholm. Her går kreaturerne i deres egen idyl og græsser med stor fryd, men også til stor glæde for ynglefuglene, der trives i det jagtfri område. Og så melder Tarzan-skrænten sig om styrbord. Den stejle skrænt markerer samtidig, at vi nu går ind i et smalt farvand, og ret forude melder Kronprins Frederiks Bro sig. Sammen med en lille flok andre lystbåde afventer vi at broen åbnes, så der er fri sejlads til Frederikssund Lystbådehavn om bagbord.

Frederikssund er som skabt til et par dages ophold, hvor det er oplagt at tage på cykel- og vandreture i de smukke omgivelser. Fjordstien, der er 275 km lang, har et landskab, hvor by, land, havudsigt og skov, afløser hinanden. Du kommer forbi idylliske landsbyer, kirker, vandmøller, godser og meget andet. Du behøver ikke cykle eller vandre alle 275 km, for der er rigeligt med afstikkere, som afkorter ruten.

Mens vi er i Frederikssund, skal vi se museet for en af Danmarks helt store kunstnere. J.F. Willumsens Museum viser malerier, tegninger, grafik, keramik og skulpturer af billedkunstneren. En oplevelse man sagtens kan dele med sine børn (børnebørn) også.

Vi skal også nå at hilse på vikingerne. Tæt på lystbådehavnen ligger Frederikssund Vikingeboplads, som er skabt, da Frederikssund Vikingspil ønskede at udvide vikingeaktiviteterne med en historisk korrekt rekonstrueret landsby. I dag er vikingebopladsen et 'frilandsmuseum' med gratis adgang. Her er bygget fem grubehuse og et langhus samt en plankevej og en anløbsbro.

FREDERIKSSUND-ROSKILDE

Afsted det går mod Roskilde. Snart passerer vi Tørslev Hage, hvor det store anlægsarbejde i forbindelse med Kronprinsesse Marys Bro er ved at være færdig. Vi sejler forbi nogle af de mange små holme, som fjor-

> NÅR DU SKAL PASSERE KRONPRINS FREDERIKS BRO

Åbningstider

- På hverdage åbnes broen tidligst kl. 9:00.
- På lør-, søn- og helligdage åbnes broen en halv time før solopgang, dog tidligst kl. 06:30
- Alle dage er sidste åbning en halv time efter solnedgang på klokkeslet 00 eller 30, efter hvad der kommer først efter solnedgang. Dvs. om sommeren åbner broen senere end kl. 19:00. Eksempel: Solnedgang 20:56 = sidste åbning kl. 21:00.
- Gennemsejlingsbredden er 30 m og gennemsejlingshøjden ved lukket bro er 3,3 m.
- **For at få broen åbnet skal du gøre opmærksom på det ved en af nedenstående metoder:**
Føre broflag, signalfalg N (blå/hvid ternet)
Kontakte brovagten på VHF kanal 9
Kontakte brovagten på telefon 4731 0147
- Alle fritidsfartøjer med motor skal benytte denne under passage af broen.

Når du skal passere Kronprins Marys Bro

- Der er etableret gennemsejlingskanal under Kronprinsesse Marys Bro mellem bropille 9 og 10.
- Sejlrenden er markeret med bøjer og er 50 meter bred under broen. Da spændvidden er cirka 80, sidder lanterner og den røde og grønne markering på selve broen og ikke på søjlerne.
- Den fri gennemsejlingshøjde er nu 22 meter.

den er så kendt for, og kaster et blik mod styrbord, hvor Skuldelev havn dukker op. Skuldelev er uløseligt forbundet med vikingetiden, på grund af de fem vikingeskibe fra 1000-tallet, der blev fundet i Peberrenden ved Skuldelev omkring 20 km nord for Roskilde. Skibene var tilsyneladende blevet sænket for at forhindre angreb fra havet mod Roskilde. Skuldelevskibene har givet et værdifuldt indblik i vikingernes skibe og skibsteknologi. De er nu udstillet på Vikingeskibsmuseet i Roskilde.

Snart kan vi på bagbordsside se Jyllinge, som har et idyllisk lille fiskerleje med små gamle fiskerhuse og rødmaledede redskabsskure. For at komme hertil og til den store lystbådehavn lidt sydligere, går kursen øst

om den snævre indsejling ved Lilleø. Vi har dog sat en kurs stik mod fjordens største ø den 1,4 km² store Eskilsø, som vi passerer vest om ad den snævre sejlrende. Nu åbner fjorden sig op. Hvor vi hele vejen fra Frederiksværk og Frederikssund har sejlet i en lang og smal del, så breder fjorden sig ud fra Eskilsø og ned mod Roskilde by. Kysten er vældig bugtet og gemmer talrige småvige. Flade strandenge forbinder mange steder fjord og land, og skoven står tæt ved kysten. Der er mange lavvandede områder bestrøet med store sten, som gør sejlads noget nær umulig. Ved bredningen ligger de små vige, Kattinge- og Lejre Vig, hvor det er fint, at ligge for svaj.

ROSKILDE

Næsten fremme i Roskilde Havn kaster vi lige et blik på øen Elleøre, som er verdens mindste kongerige. Øen ligner en fredelig fugleø, men Kongeriget Elleøre har både et regentpar, et rigsråd, ministre og egne love. Historien er, at nogle skolelærere købte øen i 1944, og dermed var Kongeriget grundlagt. Elleborgerne holder ferie væk fra øen 51 uger om året. Men de møder talstærkt op til den årlige festival "Elleugen".

Vi holder kursen ret mod Roskilde vel vidende, at vi kunne have fået os nogle ekstra fine oplevelser med på vejen, hvis vi havde sejlet mod vest. F.eks. ved den 8 km lange fjordarm, Lejre Vig, hvor der er mange fine ankermuligheder. Her har Danske Tursejlere udlagt Turbøjer, hvor vi kan nyde en stille stund. Vi kunne også sejle ind i Kattinge Vig – den 3 km lange, øst-vest-gående vig sydligt mellem halvøen Bognæs

> BROERNE OVER FJORDEN

Jernbanebroen: Denne bro, som var en del af den Midtsjællandske Jernbane, er for længst revet ned. Men fra 1928 til 1936 lå en 300 m lang bro lidt syd for Kronprins Frederiks Bro. Rester af broen kan stadig ses. F.eks. "Tandstumpen", som ligger på Frederikssundssiden

Kronprins Frederiks Bro: Frederikssund med Hornsherred. Broen, der er en klapbro, som er 151 meter lang med en gennemsejlingsbredde på 30 meter, blev indviet den 30. oktober 1935 af Kong Christian 10.

Kronprinsesse Marys Bro: Fjordforbindelsen, der åbner i september 2019, er en ca. 10 km lang 4-sporet motortrafikvej syd for Frederikssund. 1,4 km vil ligge på en højbro, der forbinder Marbæk og Tørslev Hage

og Boserup Skov. Vanddybden er 4-6 m dyb, men når et enkelt sted ned i 17 m dybde. Her er naturen også dejlig, og vi kan betragte småøerne Hesteholme og Sivholm og – centralt i vigen – Ringøen, der består af stenede strandvolde.

Vi anduver Roskilde Havn, som ligger tæt på byen og de mange seværdigheder, vi i de næste par dage skal besøge. En af de store attraktioner, så vi allerede ude fra fjorden. Domkirken med dens karakteristiske spir står som et vartegn og et pejlemærke, der kan iagttages fra lang afstand.

Roskilde er en ganske hyggelig by, hvor hovedstrøget Algade og gågaden Skomagergade er gaderne, hvor man kan gøre en god handel og få stillet sin sult og tørst. Her i centrum er der et stort udvalg af butikker, cafeer og restauranter. Og der er ofte musik og optrædende. Onsdage og lørdage er der marked på det historiske torv, Stændertorvet, tæt på Domkirken. Men vi lægger ud med lidt sightseeing. Roskilde Domkirke er ikke til at komme uden om, når du besøger Roskilde. Vi vil i hvert fald ikke snydes for den kæmpe oplevelse, det er at komme så tæt på 1000 års Danmarkshistorie. Roskilde Domkirke er konge-

familiens gravkirke, og 40 konger og dronninger er begravet i de overdådigt udsmykkede gravkapeller og krypter. Selve kirken er optaget på UNESCO's liste over verdens umistelige kulturarv, og den røde teglstenskatedral med de mange dunkle krypter, kapeller og våbenhuse fortæller kongernes, kirkens og Danmarks historie.

Og nu vi er ved det historiske, så må vi altså også se Vikingeskibsmuseet. Handel i vikingetiden og i den tidlige middelalder foregik ofte til søs, og – med Roskildes placering midt i kongeriget – blev den en af de vigtigste byer i Danmark. I Vikingeskibshallen er fem originale vikingeskibe udstillet, og i museumshavnen ligger en stor samling af eftergjorte vikingeskibe og traditionelle nordiske træbåde. På bådeværftet bygger håndværkerne skibe med materialer og værktøj, som dem vikingerne brugte. Man må gå ombord i bådene, lade fantasien løbe af med én og tage på vikingetogt.

Musik skal der til. Vi tager til Museet Ragnarock, hvor vi bliver ført gennem den rytmiske historie fra 1950'ernes rock'n roll til 1980'ernes ungdomskultur. Vi ser hvordan musikken i perioden har haft indflydelse på generationerne. Her er genkendelsens glæde i hvert fald stor, når Gasolin, Peter Belli og psykedeliske pladeomslag dukker op.

Roskilde Fjord er smuk og fuld af Danmarkshistorie. Naturen er alle vegne, og det er kulturen også. Vi fik ikke set det hele denne gang. Ej heller det meste. Måske ikke engang det væsentligst. Men så må vi jo tilbage. ■

> DEJLIGE STEDER AT LIGGE FOR SVAJ

- Møllekrogen
- Nattergalevigen eller et andet sted ved Boserup Skov, hvor skoven møder fjorden.
- Kattinge Vig